UN PAS FATAL PE CALEA APOSTAZIEI
(La 70 de ani de la congresul ”pan-ortodox” de la Constantinopol)

Episcopul Fotie de Triadiţa

În 1919, încă pe timpul aflării sale necanonice în scaunul arhiepiscopal de la Atena, francmasonul Meletie Metaxakis pune în faţa Sinodului Bisericii din Grecia chestiunea schimbării calendarului.

Meletie propune formarea unei comisii pentru studierea acestei probleme.

Sinodul Bisericii din Grecia aprobă propunerea şi emite directiva corespunzătoare.

Comisia înfiinţată trimite Sinodului următorul text definitivat: „După părerea comisiei schimbarea calendarului iulian, dacă acest fapt nu contravine principiilor canonice şi dogmatice, poate fi realizată cu condiţia acordului tuturor celorlalte biserici autocefale şi. înainte de toate, a Patriarhiei Constantinopolului, căreia s-ar cuveni să i se dea libertatea oricăror iniţiative în acest domeniu, cu condiţia să nu se treacă la calendarul gregorian, ci să fie elaborat un nou calendar, mai exact din punct de vedere ştiinţific, purificat şi de alte neajunsuri proprii ambelor calendare - celui iulian şi celui gregorian”.

Această propunere exprimată cu abilitate în termeni diplomatici şi instabilă în construcţia sa interioară, neavând nici un fel de argumentaţie deosebită, consideră schimbarea calendarului drept necesară. Concomitent, se încearcă a se păstra aparenţele, menţionând principiile canonice şi dogmatice şi cerând sobornicitatea hotărârii finale. Ulterior, aceste condiţii vor fi definitiv uitate.

Hotărârea comisiei a constituit un nou pas către atât de dorita, de către Meletie şi tovarăşii săi, reformă calendaristică.

La şedinţa sa din 20 mai 1919, Sinodul Bisericii din Grecia acceptă în unanimitate părerea lui Meletie că „statul este liber să accepte calendarul gregorian ca fiind cel european, iar până la crearea unui nou calendar ştiinţific, pentru Biserică rămâne valabil calendarul iulian”.

Sinodul trimite guvernului grec această opinie împreună cu hotărârea comisiei privitoare la reforma calendaristică. La această consfătuire Meletie pronunţă, printre altele, şi următoarele cuvinte semnificative: „în prezent situaţia Bisericii Ortodoxe din Rusia s-a schimbat şi au apărut perspective mai favorabile pentru apropierea de Occident”.

Şi, mai departe Meletie subliniază: „Considerăm că, trebuie schimbat calendarul”.

După instalarea sa fulgerătoare şi nelegală pe scaunul de la Constantinopol, Meletie Metaxakis continuă să acţioneze metodic şi insistent în această direcţie. El preia asupra sa iniţiativa recomandată le către comisia Sinodului şi în circulara din 3 februarie 1923 „către Prea

Fericiţii şi înalt Prea Sfinţiţii întâistătători ai Sfintelor Biserici Ortodoxe din Alexandria, Antiohia, Ierusalim, Serbia, Cipru, Grecia şi România” pune problema schimbării calendarului bisericesc. În circulară sunt evocate următoarele motive ale reformei: „Problema calendarului există demult, dar a căpătat o însemnătate deosebită în zilele noastre, când devine tot mai evidentă necesitatea folosirii unui calendar comun, acelaşi cu calendarul folosit în celelalte ţări ale Europei şi în America. Din toate părţile Biserica primeşte cereri şi doleanţe de a se stabili un calendar comun în viaţa laică şi religioasă, nu numai pentru ca creştinul să fie în armonie cu sine însuşi, ca cetăţean şi creştin, ci şi pentru a contribui la unirea tuturor creştinilor chemaţi în numele Domnului, care să poată sărbători în aceeaşi zi Naşterea şi învierea Sa”. Aceleaşi motive sunt invocate de către patriarhul Meletie şi în cuvântarea sa la deschiderea Congresului ”pan-ortodox”: Devine evident că principiile directe care au dus la reforma calendarului bisericesc îşi aveau rădăcinile nu în tradiţie, teologie, în viaţa liturgică şi normele canonice ale Bisericii Ortodoxe, ci în dimensiunea orizontală a gândirii semilaice, semireligioase, în cultul ecumenic al ideii politico-religioase a unităţii creştine.

În circulara sa Metaxakis cheamă pe „întâistătătorii Sfintelor Biserici Ortodoxe să-şi dea consimţământul pentru formarea Comisiei cu participarea unor reprezentanţi din fiecare Biserică imediat după sărbătoarea Paştelui, pentru a dezbate chestiunea calendarului şi alte chestiuni urgente”.

Circulara lui Meletie nu întâmpină însă bunăvoinţa celor mai vechi Patriarhate după Constantinopol: cel de la Alexandria, Antiohia şi Ierusalim. Cu toate acestea, în data de 10 mai 1923, sus pomenita comisie sub preşedinţia lui Meletie Metaxakis îşi începe lucrul. La şedinţele ei participă 9 membri: 6 episcopi, un arhimandrit şi doi laici.

Iată numele participanţilor ei:

Din partea Patriarhiei Constantinopolului - trei reprezentanţi: patriarhul Meletie IV, mitropolitul Calinic, laicul Antoniadis, profesor de teologie.

Din partea Bisericii Ciprului: mitropolitul Vasile de la Niceea (ulterior patriarh ecumenic 1925-1929).

Din partea Bisericii Sârbe: mitropolitul Gavriil din Cernogorie (ulterior patriarh al Serbiei †1952), dr. Milancovici, profesor de matematică şi mecanică la Universitatea din Belgrad.

Din partea Bisericii din Grecia: mitropolitul Iacov.

Din partea Bisericii Române: arhimandritul Iulie (Scriban).

Din comisie a făcut parte şi arhiepiscopul Alexandru (Nemolovski) din America de Nord, aflat pe atunci într-o situaţie canonică neclară şi care, de fapt, nu era reprezentantul nimănui (mai târziu a trecut în exarhatul evloghian, aflat sub jurisdicţia patriarhului ecumenic).

În afară de cei 9 participanţi, la primele şedinţe ale congresului a

fost prezent şi arhiepiscopul Anastasie (Gribanovski) al Chişinăului şi Hotinului, membru al Sinodului Arhieresc al Bisericii Ruse din afara Rusiei. Chiar de la prima şedinţă el declară categoric că nu are „instrucţii precise privitoare la chestiunea calendarului din partea ierarhilor ruşi” şi în curând părăseşte această ciudată adunare.

Să numeşti un forum bisericesc cu o astfel de componenţă ”pan-ortodox” este, fără exagerare, samavolnicie. La acest congres au refuzat să participe reprezentanţii celor 3 Patriarhate: ai Alexandriei, Antiohiei şi Ierusalimului. N-a participat nici Patriarhia Moscovei, arhiepiscopia Sinaiului, Biserica Ortodoxă Bulgară (considerată pe atunci de către Patriarhia Ecumenică drept schismatică). Trebuie deci să notăm absenţa nu doar a mai mult de jumătate din Bisericile Ortodoxe, ci şi împuternicirile dubioase ale participanţilor înşişi. După Opinia prof. S. Troiţki, un renumit teolog şi dogmatist, care a clarificat latura ecleziologică şi juridică a chestiunii în cauză, membrii Congresului nu aveau dreptul să exprime părerea Bisericilor lor, deoarece Bisericile locale pe atunci încă nu dezbătuseră această chestiune la sinoadele lor arhiereşti.

În această situaţie delegaţii nu puteau de fapt să-şi exprime decât „opinia lor personală, particulară” sau, în cel mai bun caz, opinia Sinoadelor lor, care însă nu aveau dreptul să hotărască chestiuni canonice şi cu atât mai puţin dogmatice, ce priveau Biserica în general.

Prof. Troiţki defineşte Congresul ”pan-ortodox” din punct de vedere juridic şi bisericesc drept „o reuniune particulară a câtorva persoane, care şi-au pus ca scop să cerceteze unele chestiuni ce interesau în acel moment Biserica şi să-şi exprime părerea lor privitor la aceste chestiuni”. Dar, în ciuda nelegitimităţii canonice a acestui Congres şi în ce priveşte componenţa şi împuternicirile, patriarhul Meletie declară cu înfumurare în una din luările sale de cuvânt: „Noi funcţionăm ca o comisie a întregii Biserici”.

Şi ca ”organ” al legislaţiei ecleziastice, Congresul din 1923 reprezintă un precedent anormal. Convocat la început ca o „Comisie a Bisericilor Ortodoxe” sau „Comisia pan-ortodoxă”, la cea de-a treia reuniune în data de 28 mai 1923, i se schimbă denumirea în „Congres pan-ortodox”. Prof. Troiţki notează că, pentru prima dată în istoria Bisericii Ortodoxe, care până acum avea doar un organ legislativ bisericesc - sinoadele, în prezent această funcţie a fost preluată de către un oarecare ”Congres pan-ortodox”, instituit după exemplul congreselor pan-anglicane şi a congreselor şi conferinţelor politice. În memorandumul său de la 14 iulie 1929 către Sinodul Arhieresc al Bisericii din Grecia, mitropolitul Irineu (†1945) de Kesandria scrie cu îngrijorare: „Ce drept avea acest venetic (Meletie Metaxakis) să cheme fără consimţământul mitropoliţilor scaunului ecumenic un congres pan-ortodox? Şi conform cărei legi sau pravile întâistătătorul unei Biserici locale a putut să anuleze hotărârea tuturor Patriarhilor răsăriteni asupra chestiunii calendarului şi Pascaliei adoptată de către

Patriarhii renumiţi - Ieremia II al Constantinopolului, Meletie Pigas al Alexandriei, loachim al Antiohiei şi Sofronie al Ierusalimului? Este permis oare în treburile civile, ca o instanţă judecătorească inferioară să anuleze decizia celei superioare? Generalizând vom spune că: conform sfintelor canoane chestiunile bisericeşti de importanţă locală sau universală se discută şi se hotărăsc exclusiv de către Sinodul episcopilor, având eparhii şi păstoriţi, şi nu de congrese, consfătuiri sau conferinţe. Din punct de vedere legislativ - bisericesc, Congresul ”pan- ortodox” de la Constantinopol este necanonic după componenţa, împuternicirile şi funcţiile sale.

De aceea hotărârile lui, luate absolut pe nedrept, ca din partea întregii Biserici Ortodoxe, nu pot avea nici o însemnătate pentru Bisericile Ortodoxe locale.

În cele ce urmează vom vedea că şi celelalte rezoluţii după conţinutul lor se află într- un dezacord pronunţat cu canoanele Bisericii Ortodoxe.

Să caracterizăm succint activitatea Congresului din 1923, care a decurs în 11 şedinţe, de la 20 mai până la 8 iunie 1923 şi nu s- a mărginit doar la chestiunea reformei calendarului. La cea de- a doua şedinţă, în 11 mai, patriarhul Meletie enumera următoarele „chestiuni bisericeşti şi canonice”, asupra cărora comisia urma să- şi exprime opinia:

1. Chestiunea mutării marilor sărbători în cinstea unor sfinţi în duminica următoare cu scopul de a micşora numărul zilelor nelucrătoare;

2. Impedimentele privitoare la oficierea unor căsătorii;

3. Chestiunile privitoare la căsătoria unor feţe duhovniceşti;

a) cinul episcopal şi căsătoria;

b) a doua căsătorie a diaconilor şi preoţilor văduvi;

c) este oare necesar ca taina preoţiei să urmeze neapărat după taina căsătoriei?

4. Chestiunea slujbelor liturgice;

5. Posturile;

6. Necesitatea de a convoca în fiecare an sinoade pan- ortodoxe;

La cele 6 puncte mai sus menţionate se adaugă încă unele întrebări cu privire la vârsta hirotoniilor, despre scurtarea părului, despre îmbrăcămintea clerului, etc.

Toate aceste chestiuni, deopotrivă cu problema calendarului sunt puse în discuţie cu următoarele tendinţe renovaţioniste, specifice liberalismului ”ortodox” de după război: înlocuirea calendarului iulian bisericesc privitor la sărbătorile schimbătoare şi neschimbătoare, cu admiterea posibilităţii ca Paştele să devină o sărbătoare cu dată fixă într- o anumită duminică; acordul de a adopta orice sistem calendaristic mai perfecţionat din punct de vedere ştiinţific, admiţând chiar schimbarea rânduielii săptămânii de 7 zile; admiterea episcopatului căsătorit şi a căsătoriei repetate pentru clerici,

corespunzător - a căsătoriei după hirotonie; scurtarea slujbelor şi a posturilor.

A fost luată în discuţie şi posibilitatea unirii anglicanilor cu Biserica Ortodoxă. De exemplu, la a 5-a şedinţă din 23 mai participă în calitate de oaspete fostul ”episcop” de Oxford, Gore, împreună cu ”părintele” Baxton. Oaspetele ocupă locul din dreapta patriarhului Meletie, înmânându-i două documente. Unul din ele conţine iscăliturile a 5000 de preoţi anglicani, care declară că după părerea lor nu există impedimente pentru unirea deplină cu ortodocşii. Al doilea document îl reprezintă referatul despre condiţiile reunificării.

Principala chestiune discutată de congres a fost acceptarea aşa-numitului calendar ”nou-iulian” sau ”iulian-revizuit”, proiectul prof. Milancovici, unul din delegaţii congresului, în fapt, ”noul” calendar coincidea cu calendarul gregorian până în anul 2800, când urma să apară o diferenţă de o zi în anii bisecţi. De altfel, această diferenţă va fi egalizată în 2900. Ce descoperire epocală!

Acest calendar dădea posibilitatea „să fie celebrate toate sărbătorile principale o dată cu heterodocşii” şi, în acelaşi timp, creştinii ortodocşi tradiţionalişti erau asiguraţi că nu va fi adoptat calendarul romano-catolic. Patriarhul Meletie, folosind o sofistică tipic iezuită pentru a-i domoli pe cei care se împotriveau reformei calendaristice, în timpul celei de-a patra şedinţe citeşte telegrama Patriarhului Damian al Ierusalimului, conţinând următoarele: „O schimbare în calendarul bisericesc ar fi nefolositoare şi nu va fi acceptată de Patriarhatul nostru, întrucât ne va plasa într-o poziţie nefavorabilă în relaţie cu locurile sfinte de pelerinaj şi cu latinii”.

Meletios răspunde anunţând că „în plus, Biserica Ierusalimului nu doreşte să adopte calendarul gregorian şi să sărbătorească Paştele împreună cu romano-catolicii. Trebuie să specificăm că noi nu adoptăm calendarul gregorian şi că peste un oarecare număr de ani va apărea o diferenţă între data celebrării Paştelui la ortodocşi şi la catolici. Prin urmare, temerile Bisericii din Ierusalim sunt, în parte, calmate”.

Desigur, Meletie omite să precizeze că acel ”oarecare număr de ani” sunt de fapt nouă secole complete!

În concluzie, activitatea şi hotărârile Congresului ”pan-ortodox” din 1923 pot fi caracterizate prin cuvintele Sfântului Atanasie cel Mare: „Şi toate acestea fără consimţământul întregii Biserici (universale)”.

De fapt, primele cinci rezoluţii ale Congresului sunt în totală contradicţie cu Tradiţia şi normele canonice ale Bisericii Ortodoxe universale.

Abolirea Pascaliei iuliene a constituit o abatere de la canonul 7 apostolic şi de la hotărârile Sinodului I Ecumenic (la care se referă şi Sinodul din Antiohia), Congresul de la Constantinopol plasându-se potenţial sub cea mai serioasă sancţiune canonică. Conform canoanelor menţionate mai sus, sărbătorirea Paştelui este categoric interzisă în

aceeaşi zi cu Paştele evreiesc. Urmând Pascalia iuliană nouă (care, de fapt, corespunde cu cea gregoriană), Învierea lui Hristos uneori cade în aceeaşi zi cu Paştele evreiesc, iar uneori înainte (ceea ce este de asemenea interzis). Este binecunoscut faptul că, în acord cu hotărârile Sfinţilor Părinţi de la Sinodul din Antiohia, cei care încalcă pravilele referitoare la sărbătorirea Paştelui, urmează să fie excomunicaţi de către Biserică fără o cercetare prealabilă a acestei încălcări. O sentinţă atât de strictă este rar întâlnită în canoane.

Acelaşi spirit îl întâlnim în enciclicile Patriarhilor Răsăriteni din 1583 şi 1584, cât şi în epistola ecumenică a Patriarhului Ecumenic Chiril V din 1756, care condamnă categoric pe cei ce adoptă calendarul şi Pascalia gregoriană.

De teama acestor sancţiuni şi fiind conştiente de uriaşa responsabilitate canonică, nici o Biserică locală din cele ce acceptă noul calendar pentru celebrarea ciclului de sărbători de peste an n-a îndrăznit să introducă Pascalia gregoriană, cu excepţia Bisericii din Finlanda (Biserica Română la început a sărbătorit Pastele de două ori împreună cu catolicii). În consecinţă, Bisericile de stil nou au început, practic, să folosească simultan două calendare: cel gregorian pentru sărbătorile fixe şi cel iulian pentru cele schimbătoare.

Nici o Biserică locală nu a adoptat rezoluţiile 3, 4 şi 5, care erau în contradicţie flagrantă cu Tradiţia bisericească şi cu canoanele.

Dacă cineva poate că nu consideră importantă esenţa necanonică a Congresului de la Constantinopol, iregularitatea acţiunilor sale şi natura anti-ortodoxă a acestui congres ce s-a autodenumit ironic drept ”pan-ortodox”, sunt suficiente pentru a-l discredita.

De altminteri, în timpul şedinţelor deja se ridicase un val de insatisfacţii.

Arhiepiscopul Crisostomos, el însuşi un iniţiator al reformei calendarului, scria: „Din nefericire, Patriarhii răsăriteni care au refuzat să ia parte la congres au respins toate deciziile lui printr-un singur act - absenţa lor”. Masonul Zervudakis, în monografia sa despre Meletie Metaxakis scrie: „Meletios a stârnit mari disensiuni când a hotărât să introducă la Constantinopol unele tradiţii americane, cât şi ideile sale novatoare referitoare la calendar, Pascalie, căsătoria clericilor etc., care au suscitat polemici şi o aprigă rezistenţă”.

Să ne amintim că, în data de l iunie 1923 un grup de lideri religioşi şi avocaţi s-au adunat la Constantinopol la un miting ce s-a transformat într-un atac asupra Patriarhiei, cu scopul de a-l răsturna pe Meletie şi de a-l izgoni din oraş.

Contrar acestora, Sinodul de la Constantinopol, sub preşedinţia lui Meletie, a difuzat în 25 iunie o circulară scrisă către toate Bisericile locale, exprimându-şi speranţa unei „aprobări generale din partea lor a rezoluţiilor asupra reformei calendaristice şi confirmarea de către ele a rezoluţiilor Bisericii Unice, Sfinte, Soborniceşti şi Apostoliceşti” (sic!). Totuşi, ambiţiile masonului Meletie Metaxakis au întâlnit o serioasă

rezistenţă. Patriarhul Fotie al Alexandriei în epistola sa din 25 iunie 1923 către Patriarhul Grigorie al Antiohiei, caracterizează reforma calendarului, ca fiind „fără rost, necanonică şi dăunătoare”. Conform expresiei Patriarhului Fotie rezoluţiile Congresului de la Constantinopol „duhnesc a erezie şi schismă”.

În epistola Patriarhului Grigorie din 7 octombrie 1923 către Patriarhul Ecumenic, acesta arată că reforma calendarului a fost adoptată prea repede şi instituirea sa a fost „nepotrivită şi dubioasă”.

Patriarhul Antiohiei trimite o copie a epistolei Patriarhului Fotie mitropolitului rus Antonie (Hrapoviţki) la Karlovţy cu o gramată în care scria: „Puteţi atesta cu claritate opinia celor trei Patriarhi răsăriteni cu privire la chestiunile ridicate de către reuniunea de la Constantinopol”. Patriarhul Damianos al Ierusalimului în telegrama sa adresată Patriarhului Constantinopolului de asemenea subliniază: „Patriarhia noastră se află în imposibilitatea de a accepta o schimbare în calendarul bisericesc de vreme ce se plasează într- o poziţie extrem de dezavantajoasă faţă de locurile sfinte de pelerinaj în relaţie cu romano- catolicii şi din cauza pericolului de prozelitism”.

Patriarhul Meletie IV era gata de a recurge la înşelătorie pentru a-şi atinge ţelurile sale anti- ortodoxe. În scrisoarea din 10 iulie 1923 el încearcă să-l ducă în eroare pe arhiepiscopul Serafim al Finlandei, încredinţându- l că noul calendar a fost acceptat pentru uzul bisericesc „în comun acord cu opinia generală şi rezoluţiile Bisericilor Ortodoxe”.

Patriarhul Tihon a fost înşelat în aceeaşi manieră. Sub impresia falsă că reforma calendaristică a fost acceptată de către întreaga Biserică Ortodoxă, el a publicat un edict, introducând noul calendar în jurisdicţia Bisericii Ruse. Această inovaţie a fost respinsă decisiv de către popor. Când adevărul a ieşit la iveală, rezoluţia patriarhală a fost anulată. Mitropolitul Antonie al Kievului, în numele Arhiereilor ruşi de peste hotare, a declarat că „reforma calendarului nu poate fi acceptată de către Biserica Rusă, deoarece contrazice sfintele canoane şi vechea tradiţie a practicii Bisericii consfinţită de către Sinoadele Ecumenice”.

Patriarhul Dimitrie al Serbiei îl informează pe Meletie, că el va fi de acord cu rezoluţia congresului referitoare la schimbarea calendarului numai „cu condiţia să fie acceptată simultan de către toate Bisericile Ortodoxe”. Arhiepiscopul Chiril al Cretei sugerează „să fie amânată acceptarea rezoluţiei până la un acord comun între toate Bisericile, cu scopul de a evita schisma între Bisericile Ortodoxe”.
Doar mitropolitul Miron Cristea de la Bucureşti anunţă în scrisoarea sa din data de 17 decembrie 1923 că Biserica Ortodoxă Română acceptă decizia congresului, specificând că aceasta va fi pusă în practică în 1924.

Amestecul brutal al autorităţilor civile în adoptarea noului calendar pentru uzul bisericesc în Grecia, România şi Finlanda este confirmat de către bine cunoscutul val de violenţă îndreptat împotriva acelor creştini care au îndrăznit să rămână credincioşi Credinţei

Părinţilor lor.

Chiar şi arhiepiscopul Crisostomos al Atenei, el însuşi un activ propagator al reformei calendaristice, a găsit de cuviinţă că ar fi mai bine ca chestiunea reformei calendarului bisericesc să fie repusă în discuţie la un sinod al episcopilor greci în legătură şi cu cererea insistentă a Patriarhului Fotie al Alexandriei de a chema un Sinod Ecumenic.

Ca atare, însăşi Patriarhia Constantinopolului, în concordanţă cu rezoluţia 6 a Congresului ”pan- ortodox”, a intenţionat să cheme un Sinod Ecumenic în 1925.

Ulterior, în vederea pregătirii unui Sinod Ecumenic în 1930, la mănăstirea Vatoped din Muntele Athos, a fost alcătuită o comisie inter-ortodoxă.

Conform mitropolitului Irineu de Kesandria, reprezentantul Patriarhiei Serbiei, mitropolitul Nicolae (Velimirovici, †1956), un ierarh cuvios şi bine cultivat, a declarat că Biserica Sârbă nu va participa la comisia inter- ortodoxă până ce nu va primi asigurarea că aceasta nu are nimic în comun cu Congresul ”pan- ortodox” de la Constantinopol.

După mitropolitul Crisostomos din Florina (†1955), primul Ierarh al Bisericii Ortodoxe de stil vechi din Grecia, reprezentanţii Bisericilor Sârbe şi Poloneze îi considerau pe întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe locale care au adoptat noul calendar, ca fiind „în fond schismatici” şi evitau comuniunea liturgică cu ei.

Cu timpul însă, în ciuda reacţiilor negative împotriva deciziilor Congresului din 1923 referitoare la reforma calendarului, şi în ciuda refuzului categoric de a accepta celelalte rezoluţii anti- canonice, aşa-numitul calendar ”nou- iulian” a fost treptat acceptat de către corpul guvernant al multor Biserici locale. În 1924, succesorul lui Meletie, mitropolitul Grigorie IV, care era înconjurat de adepţi şi susţinători ai lui Meletie, a introdus stilul nou în jurisdicţia Patriarhiei Constantinopolului. Biserica Greacă a acceptat noul calendar la 1 martie 1924.

Biserica Română adoptă noul calendar la l octombrie 1924 şi ca recompensă primeşte statutul de Patriarhie.

În Biserica din Alexandria noul calendar a fost introdus cu ajutorul arabilor din America, fără a căror subsidii materiale Patriarhia Antiohiei n- ar fi putut supravieţui, conform declaraţiei mitropolitului Alexandru din Emess în iulie 1948.

Această listă deprimantă de date ar putea fi continuată, dar tot ce am raportat până aici este suficient pentru a demonstra urmările tragice ale Congresului ”pan- ortodox” de la Constantinopol.

Adoptarea, chiar şi în parte, a rezoluţiilor anti- canonice privitoare la reforma calendarului bisericesc a distrus unitatea liturgică de secole a Bisericii Ortodoxe şi a introdus diviziunea în Bisericile locale - între adepţii calendarului bisericesc al Părinţilor şi cei care au acceptat calendarul ”iulian- revizuit”.

Congresul ”pan-ortodox” sau, de fapt, după cum am arătat, Congresul anti-ortodox de la Constantinopol a fost prima ruptură în lanţul unit ai Ortodoxiei în secolul nostru. Congresul a introdus calul troian al ecumenismului în curtea Bisericii Ortodoxe, din a cărui burtă continuă să se reverse noi şi noi profeţi ai Babilonului, care încearcă să distrugă sfintele altare ale Ortodoxiei, pentru a construi pe ruinele sale templele ereziei şi apostaziei.

Epilog:

July 1935 - Meletios Metaxakis goes out of his mind, and after six days of grinding his teeth and wringing his hands, dies, groaning plaintively his last words: “Alas, I have divided the Church, I have destroyed Orthodoxy.” He dies in Zurich, Switzerland and is buried in Cairo, Egypt. At his hierarchal funeral, his Masonic apron is placed over his episcopal vestments by his brother Masons. His Masonic gloves and evergreen twig are placed in his coffin.

1949 - Archbp. Chrysostomos (Papadopoulos) dies a sorrowful death in a Greek hospital. In the posture of an animal, on his hands and knees, he constantly tries to flee visions of demons, until his death. Nurses who attend him convert to the old calendar.